

องค์ประกอบที่โดดเด่น ในบทเพลงไมโครคอสมอส ของเบลา บาร์ตอก

Significant elements in Béla Bartók's Mikroskosmos

กานต์ กุลานพุงศ์¹
Karn Gularnupong

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้จัดทำขึ้นเพื่อนำเสนอมุมมองดนตรีที่สำคัญในตัวบทเพลงไมโครคอสมอส ของบาร์ตอก โดยนำเสนอเกี่ยวกับความเป็นมา เป้าหมาย และจุดประสงค์ที่สำคัญของบาร์ตอกในบทเพลงไมโครคอสมอส รวมถึงอิทธิพลที่ได้รับแนวคิดในทางดนตรีจากนักประพันธ์เพลงคนอื่น ๆ อีกทั้งแนวทางการใช้องค์ประกอบทางดนตรีในการประพันธ์บทเพลงนี้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งวัตถุดิบจากเพลงพื้นบ้านต่าง ๆ ในยุโรปตะวันออก นอกจากนี้บทความวิชาการนี้ยังยกตัวอย่างหลักการบรรเลง และเทคนิคต่าง ๆ ของเปียโน สำหรับนักเรียน หรือผู้เรียนที่ต้องการพัฒนาเทคนิคในการบรรเลงเปียโน หรือต้องการพัฒนาความเป็นนักดนตรี โดยมุ่งเน้นในเส้นทางดนตรีสมัยใหม่

คำสำคัญ: เบลา บาร์ตอก ไมโครคอสมอส การประพันธ์เพลง

Abstract

The purpose of this paper is to illustrate a significant perspectives of Bartók's Mikroskosmos. The background, objectives, and so forth will be examined in this paper. There were a large number of composers who were influenced by Bartók's Mikroskosmos and its compositional techniques, particularly in materials from local peasant music in Eastern Europe. Additionally, this article will present several piano skills and techniques in Mikroskosmos's, in order to aid both professional and amateur pianists who has a desire to improve their technical skills in playing this monumental work of 20th-century classical music.

Keywords: Béla Bartók, Mikroskosmos, music compositions

¹นักศึกษาลัทธิสุตรปรัชญาคุณุภันติต (สาขาวิชาดนตรีวิทยา) วิทยาลัยดุริยางคศิลป์ มหาวิทยาลัยมหิดล

บทนำ

เบลา บาร์ตอก (Béla Bartók, ค.ศ.1881 - 1945) เป็นนักเปียโนและนักแต่งเพลงชาวฮังการีที่มีชื่อเสียงอย่างมาก อีกทั้งยังใช้แนวทางการเลือกของทำนองหรือวัตถุดิบจากเพลงพื้นบ้านอย่างเหมาะสม จนกลายเป็นจุดเริ่มต้นของความคิดและแนวเพลงสมัยใหม่ โดยส่วนใหญ่ใช้เพลงพื้นเมืองของโรมาเนีย (Romania) และ ฮังการี (Hungary) นอกจากนี้บาร์ตอกยังมีเอกลักษณ์ในการประพันธ์เพลงเป็นแบบของตนเอง จนทำให้มีชื่อเสียงในฐานะผู้ประพันธ์เพลงที่มีอิทธิพลขึ้นแนวหน้าผู้หนึ่งในยุคศตวรรษที่ 20² และยังเป็นนักประพันธ์ดนตรีชาตินิยม (Nationalism) ที่สำคัญคนหนึ่งของประเทศฮังการีเช่นเดียวกับ ฟรานซ์ ลิซท์ (Franz Liszt, ค.ศ.1811 - 1886) บาร์ตอกยังเป็นนักมานุษยดนตรีวิทยา (Ethnomusicologist) ที่ประสบความสำเร็จอย่างสูงในการศึกษาเกี่ยวกับเพลงพื้นบ้านของฮังการี และประเทศอื่น ๆ ซึ่งได้รวบรวมเพลงพื้นบ้านจำนวนมากไว้อย่างเป็นระบบ โดยได้วัตถุดิบจากเพลงพื้นบ้านในบริเวณยุโรปตะวันออก (Eastern Europe) เอเชียไมเนอร์ (Asia Minor) และแอฟริกาเหนือ (North Africa) ทั้งนี้บาร์ตอกยังเป็นนักการศึกษา และนักวิจัยที่เขียนหนังสือเกี่ยวกับการศึกษาดนตรีไว้มากมาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งวิธีการค้นคว้าวิจัยข้อมูลต่าง ๆ ของพื้นบ้านในยุโรปตะวันออก เพื่อใช้ในการปลูกฝังดนตรีในเด็กเล็ก³ อย่างไรก็ตามบาร์ตอกได้เลือกใช้องค์ประกอบทางดนตรีของเพลงพื้นบ้าน ซึ่งมีลักษณะใกล้เคียงกับ โหมดเพลงโบสถ์ (Church Modes) โหมดของกรีกโบราณ และรวมไปถึงโครงสร้างดนตรีที่เป็นแบบแผนดั้งเดิม (Classical Forms) ของดนตรีตะวันตก นำมาผสมผสานกับเทคนิคการประพันธ์เพลงของลักษณะเสียงดนตรีในยุคศตวรรษที่ 20 อย่างเหมาะสม จึงเป็นจุดเริ่มต้นของความคิดที่โดดเด่นและก้าวหน้า อาจกล่าวได้ว่าเป็นการแต่งเพลงที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะเฉพาะรูปแบบทางดนตรีของเขา⁴ ซึ่งมีนักประพันธ์เพลงหลายท่านในรุ่นหลังที่ได้รับอิทธิพลต่องานดนตรี

ภาพที่ 1 บาร์ตอก กับลูกชายของเขา ปีเตอร์

ที่มา: Strawser, Dick. "Bartok, Father & Son," <https://dickstrawser.blogspot.com/2011/04/bartok-father-son.html>

ทางเปียโนของบาร์ตอก อย่างเช่น โอลิเวียร์ เมสเซียน (Olivier Messiaen, ค.ศ.1908 - 1992) อารอน คอปแลนด์ (Aaron Copland, ค.ศ.1900 - 1990) จอร์จ ครัมป์ (George Crumb, ค.ศ.1929 -) วิทโอล์ด ลูโทสวาฟกี (Witold Lutoslawski, ค.ศ.1913 - 1994) เบนจามิน บริตเต็น (Benjamin Britten, ค.ศ.1913-1976) และซิค คอเรีย

² ณรุทธ์ สุทธจิตต์, *สังคีตนิยมความซาบซึ้งในดนตรีตะวันตก*, พิมพ์ครั้งที่ 3 (กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย2555), 279.

³ ปานใจ จุฬาพันธุ์, *วรรณกรรมเพลงเปียโน 2* (กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2551), 149.

⁴ วิบูลย์ ตระกูลฮุ้น, *ดนตรีตั้งแต่ปี ค.ศ. 1900 (Music Since 1900)*. พิมพ์ครั้งที่ 2. (ปทุมธานี: สำนักพิมพ์ มหาวิทยาลัยรังสิต, 2556), 57

(Chick Corea, ค.ศ.1941 -) เป็นต้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งองค์ประกอบทางดนตรีในลักษณะเสียงของดนตรีแจ๊ส (Jazz) ที่ได้รับอิทธิพลมาจากบทเพลง*ไมโครคอสมอส* ของบาร์ตอก ถึงบทเพลงของบาร์ตอกจะมีลักษณะเป็นดนตรีสมัยใหม่ (Modern Music) แต่ก็ยังจัดเป็นเพลงที่มีทonalities อยู่ มีการอัญญาเสียงซึ่งสามารถได้ยินเสียงอย่างชัดเจนในตอนจบของบทเพลง

ผลงานการประพันธ์เพลงของบาร์ตอกเป็นบทประพันธ์สำหรับเปียโนมากกว่าบทประพันธ์ของเครื่องดนตรีชนิดอื่น ๆ บาร์ตอกได้ประพันธ์บทเพลงสำหรับเปียโนไว้จำนวนมาก ซึ่งแต่ละบท ได้รับความนิยมนิยมและสร้างชื่อเสียงให้แก่เขา อย่างเช่น บทเพลง *อัลเลโกร บาร์บารอ (Allegro Barbaro)* *เอาท์ เอ็ฟ ดอส์ (Out of Doors)* *สวีทโอปุซ 14 (Suite Op. 14)* *เอทุคโอปุซ 18 (Etudes, Op. 18)* *โซนาตา (Sonata)* และ *ทูโรมาเนียแดนซ์โอปุซ 8 เอ (Two Romanian Dances, Op. 8a)* เป็นต้น⁵

ภาพที่ 2 บาร์ตอกกำลังถอดโน้ตเพลงจากดนตรีพื้นบ้าน

ที่มา: (Oppermann, Annette. “A new star in the Henle firmament- Bela Bartok Complete Critical Edition.” <http://www.henle.de/blog/n/2017/01/30/a-new-star-in-the-henle-firmament-%E2%80%93-bela-bartok-complete-critical-edition>

นอกจากนี้ยังมีบทประพันธ์ที่สำคัญบทหนึ่งของบาร์ตอก ที่ใช้องค์ความรู้ต่าง ๆ ทางด้านดนตรีในช่วงชีวิตของเขากับการประพันธ์เพลงอย่างประณีตและใส่ใจเป็นอย่างยิ่ง คือบทเพลง*ไมโครคอสมอส (Mikrokosmos)* เขาประพันธ์บทเพลงนี้ในช่วงที่กำลังศึกษาดนตรีพื้นบ้าน และดนตรีศึกษา (Music Education) อย่างจริงจัง อีกทั้งในช่วงที่บาร์ตอกประพันธ์เพลงนี้ เขายังอุทิศตนในอาชีพการเป็นครูดนตรีเพื่อสอนดนตรีให้กับเด็กนักเรียน รวมไปถึงลูกชายของเขา และบาร์ตอกเริ่มสนใจในประพันธ์เพลงที่ง่ายสำหรับเด็ก จนถึงระดับสูงเพื่อค่อย ๆ พัฒนาด้านเทคนิคปัญหาการบรรเลงต่าง ๆ ของนักเรียน⁶ อย่างไรก็ตามในการประพันธ์บทเพลง*ไมโครคอสมอส* บาร์ตอกมีจุดประสงค์ในการมุ่งเน้นการพัฒนาความเป็นนักดนตรี (Musicianship) หรือการฝึกการอ่านโน้ตทันควัน (Sight reading) โดยใช้วัสดุดิบจากเพลงบ้านพื้น ให้กับผู้เรียน ซึ่งในช่วงนั้นเขาก็ยังศึกษาค้นคว้าทำงานวิจัยอย่างจริงจังในการพัฒนาทักษะด้านดนตรีของเด็ก นอกจากนี้การศึกษาดังกล่าวนี้ ผู้เรียนสามารถเข้าใจลักษณะองค์ความรู้ด้านดนตรีที่ละขั้นตอนได้อย่างลึกซึ้งยังเป็นระบบ โดยเฉพาะอย่างยิ่งได้ทราบถึงโครงสร้างของบทเพลงยุคสมัยใหม่⁷

⁵John Burrows, *Classical Music* (London: Dorling Kindersley Limited, 2005), 395.

⁶Barbara Nissman, *Bartok and The Piano: A Performer's View* (Lanham: The Scarecrow Press, 2002), 225-227.

⁷Silvia Ameringer, Sylvia van Ameringen, and Scott Goddard, “Teaching with Bartok’s Mikrokosmos,” *Tempo*, no. 21 (1951): 35.

เนื้อหา

บทเพลง*ไมโครคอสมอส* ส่วนใหญ่ใช้วัตถุดิบที่สำคัญของเพลงพื้นบ้านและจังหวะเด่นรำของชาวพื้นเมืองอย่างเช่นชาวฮังการี (Hungarian) และชาวบัลกาเรีย (Bulgarian) เป็นต้น บทเพลงนี้ประกอบไปด้วย 153 บทเพลง และ 33 แบบฝึกหัด ใน 6 เล่ม ซึ่งถูกประพันธ์ขึ้นในปี ค.ศ. 1926 จนถึง ค.ศ. 1939 มีความสำคัญกับผู้เรียนทุกวัย และมีอิทธิพลอย่างมากในการศึกษาทางด้านดนตรีวิทยา (Musicology) นอกจากนี้ เบนจามิน ซัคออฟ (Benjamin Suchoff) ได้อธิบายสาระพอส่งเชิงเกี่ยวกับบทเพลง*ไมโครคอสมอส* ว่าเป็นบทเพลงที่ยอดเยี่ยม และมีความน่าสนใจอย่างมาก อย่างไรก็ตามบทเพลงนี้มีจุดประสงค์หลายด้าน ยกตัวอย่างเช่น

1) เพื่อให้ให้นักเปียโน มีบทเพลงที่เหมาะสมในการแสดงคอนเสิร์ตเปียโน (Piano Recital)

2) บทเพลงนี้ สามารถใช้เป็นในการสอนในเปียโน ทั้งผู้ใหญ่ และเด็ก เพื่อที่จะได้พัฒนาด้านเทคนิคทักษะของการเล่น หรือแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ในการบรรเลง รวมไปถึงทักษะขององค์ประกอบทางดนตรีในเครื่องดนตรีนั้น ๆ จากขั้นพื้นฐาน จนถึงขั้นระดับสูง

3) นักเปียโนสามารถได้รับรูปแบบหลากหลายสไตล์ (Style) ที่แตกต่างกันในบทเพลงนี้

4) บทเพลงนี้สามารถให้ผู้ศึกษาหรือผู้วิจัยได้รับรู้ถึงความงดงามในแนวทางดนตรีพื้นบ้าน หรือเพลงพื้นเมืองแบบดั้งเดิม เช่น ทำนอง จังหวะ และแนวประสานเสียง เป็นต้น ที่มานำใช้เป็นวัตถุดิบที่หลากหลายในการประพันธ์บทเพลงนี้ โดยใช้วิธีการถอดความอย่างเป็นระบบ

5) ใช้เป็นประโยชน์ในด้านการศึกษาค้นคว้าองค์ประกอบแนวทางดนตรีหรือแนวคิดต่าง ๆ ในลักษณะรูปแบบการประพันธ์ของบาร์ตอกที่เป็นเอกลักษณ์ในโลกดนตรีของเขา ซึ่งมีความสำคัญอย่างมากสำหรับนักประพันธ์เพลงรุ่นหลัง และนักเรียนสาขาการประพันธ์เพลงด้านดนตรี⁸

อย่างไรก็ตามบทเพลง*ไมโครคอสมอส* นี้มีกระบวนการของแต่ละบทเพลงมีตั้งแต่ระดับง่ายจนถึงระดับสูง และยังถูกใช้ในบทเรียนเปียโนในสมัยใหม่ รวมไปถึงทางด้านศึกษาในสาขาต่าง ๆ เกี่ยวกับดนตรี บทเพลงนี้ของบาร์ตอกเปรียบเสมือนเป็นการสังเคราะห์ถึงปัญหาทางดนตรี และเทคนิคทางดนตรีต่าง ๆ ของการบรรเลง ในช่วงเล่มแรก ๆ ของบทเพลง*ไมโครคอสมอส* ถูกทำขึ้นให้ลูกของเขาชื่อว่า ปีเตอร์ บาร์ตอก (Peter Bartok, ค.ศ.1924 -) ในช่วงเล่มท้ายของบทเพลง เขาตั้งใจทำขึ้นเพื่อที่จะใช้ในการแสดงคอนเสิร์ตเปียโนในระดับมืออาชีพ นอกจากนี้ บาร์ตอกได้ประพันธ์บทเพลงนี้โดยมีหลักรูปแบบเทคนิคต่าง ๆ ที่สำคัญจาก *อินเวนชันและซินโฟเนีย (Inventions and Sinfonias)* ของโยฮันน์ เซบาสเตียน บาค (Johann Sebastian Bach, 1685-1750) และ เอตูด (Etude) ของ เฟรเดริก โชแปง (Frederic Chopin, 1810 - 1849) โรเบิร์ต ชูมานน์ (Robert Schumann, 1810 - 1856) และ โกลด์ เดอบูว์ซี (Claude Debussy, 1862 - 1918)⁹ อีกทั้งยังได้แนวคิดทางด้านดนตรีโดยได้รับอิทธิพลจาก ฟรองซัวส์ คูเปอแรง (Francois Couperin, 1668 - 1733) จอร์จ เกร์ชวิน (George Gershwin, 1898 - 1937) และ เซอร์เก โพรโคเฟียฟ (Sergei Prokofiev, 1891 - 1953) เป็นต้น¹⁰ ทั้งนี้บทเพลง*ไมโครคอสมอส* ยังเกี่ยวข้องกับการศึกษาภาคทฤษฎีดนตรี ซึ่งสามารถเชื่อมโยงไปยังการศึกษาดนตรีวิทยา และแนวทางการสอนเปียโน (Piano Pedagogy) มาจากการสอนเปียโนลูกชายของเขา ดังนั้นบทเพลงนี้จึงมีความประโยชน์ และมีความสำคัญอย่างมากในหลาย ๆ สาขา เพื่อที่จะรับรู้ถึงแนวคิดที่สะท้อนความยอดเยี่ยมจากบาร์ตอกในโลกของดนตรี

ในการบรรยาย (Lecture - Recital) ของบาร์ตอก เขาได้พูดเกี่ยวกับจุดประสงค์ที่สำคัญของบทเพลง*ไมโครคอสมอส* คือเป็นโอกาสที่ดีที่จะให้กลุ่มนักเปียโนได้คุ้นเคยกับแนวทางและความสวยงามของดนตรีพื้นบ้านดั้งเดิมที่เรียบง่าย และไม่เพ้อฝัน ทำให้สะท้อนถึงความงดงามที่แท้จริง เพราะว่าบทเพลงนี้รวบรวมการแสดงออกที่น่า

⁸Benjamin Suchoff, *Bela Bartok: A Celebration* (Lanham: The Scarecrow Press, 2004), 81.

⁹Benjamin Suchoff, *Guide to Bartok's Mikrokosmos* (London: Herbert Fitch Limited, 1971), v.

¹⁰David Yeomans. *Bartok for Piano* (Bloomington: Indiana University Press, 1988), 118.

ชื่นชมของแนวทางในการประพันธ์นำไปสู่ศิลปะทางดนตรี อย่างเช่น แนวทำนองหลัก แนวประสาน หรือแนวทำนองรอง ซึ่งเป็นสิ่งที่ไพเราะ และมีความสำคัญอย่างมากสำหรับวิธีในการประพันธ์บทเพลงนี้ ไม่ใช่เพียงแต่การใช้เทคนิคแค่ การเลียนแบบ (Imitation) ชั้นคู่ การเปลี่ยนแปลงของทำนองและจังหวะ หรือแวริเอชัน (Variation) หรือเทคนิคการเล่นแนวเบสที่ซ้ำ ๆ แบบออสตินาโต (Ostinato) การใช้จังหวะขัด (Syncopation) ลักษณะจังหวะไม่ปกติ (Irregular rhythm) เพนตาโทนิคสเกล (Pentatonic Scale) และการใช้ลีลาสอดประสานแนวทำนอง (Counterpoint) เท่านั้น แต่มีการกระจายไปทั่วบทเพลงโดยบรรยากาศของลักษณะทำนอง จังหวะ องค์ประกอบทางดนตรีของเพลงพื้นบ้านดั้งเดิม หรือเพลงพื้นเมือง อย่างเช่น มีการใช้ทำนอง และรูปแบบของจังหวะดนตรีพื้นบ้านในลักษณะดนตรีบัลลาเรีย และฮังการี¹¹ อีกทั้งยังมีการใช้ลักษณะของทำนองโครงสร้างของดนตรีโรมานีเยสโลเวเนีย ยูโกสลาเวีย และตุรกีในบทเพลงนี้ เป็นต้น โดยบาร์ตอกได้เลือกใช้วัตถุดิบของทำนองเพลงพื้นบ้านอย่างเหมาะสม จนกลายเป็นจุดเริ่มต้นของความคิดที่โดดเด่น อาจกล่าวได้ว่านำมาผสมผสานกับการแต่งเพลงที่เป็นเอกลักษณ์ของเขา ทำให้เกิดสไตล์ที่น่าสนใจ และยอดเยี่ยมเป็นอย่างมากในบทเพลงนี้¹² แต่อย่างไรก็ตามบทเพลงนี้ก็ยังคงถือว่าเป็นดนตรีที่มีอังกูญแจเสียง (Tonal Music) อยู่ อีกทั้งยังยึดหลักลักษณะของสังคีตลักษณ์ (Form) เป็นแบบแผนอยู่ เช่น สังคีตลักษณ์รอนโด (Rondo form) และ สังคีตลักษณ์การแปร (Variations form)

นอกจากนี้ยังมีสิ่งที่น่าสนใจอย่างมากในบทประพันธ์ชุด*ไมโครคอสมอส* บาร์ตอกได้นำเสนอลักษณะจังหวะบัลลาเรียซึ่งประกอบไปด้วยกลุ่มหน่วยจังหวะแบบสอง และสาม (2+3) ภายในหนึ่งห้อง และเป็นจังหวะที่เร็ว ในการจัดระบบของโครงสร้างกลุ่มหน่วยจังหวะเหล่านั้น อาจเป็นแบบ 2+3 ในอัตราจังหวะ 5/8 หรือ 5/16 รวมไปถึงแบบ 2+2+3 ในอัตราจังหวะ 7/8 หรือ 7/16 เป็นต้น¹³ อย่างไรก็ตามในช่วงเล่มแรกของบทเพลง*ไมโครคอสมอส* มีการเน้นพัฒนานิ้วมือทั้งสอง หรือการกระโดดของโน้ต การสลับมือ รวมไปถึงการฝึกฝนชั้นคู่หลากหลายประเภท และการเล่นแบบชัตคคาโต (Staccato) เป็นต้น อีกทั้งยังมีเทคนิคการบรรเลงหลายอย่างที่จะทำให้ผู้เรียนได้คุ้นเคยกับการเทคนิคในดนตรีสมัยใหม่ และได้ชินกับทำนองเสียงกระด้าง (Dissonance) และโหมด (Mode) ที่ฟังแล้วแปลกหู เพราะว่าเด็กนักเรียนจะได้ชิน แล้วไม่รู้สึกลัวเสียงเหล่านั้นแปลก นอกจากนี้ในช่วงเล่มแรกของบทเพลงยังมีการใช้เทคนิคความเป็นอิสระของข้อมือ และนิ้วมือ เพื่อที่จะพัฒนาการเล่นให้ดียิ่งขึ้น ยิ่งไปกว่านั้นเด็กนักเรียนสามารถได้เรียนรู้เกี่ยวกับเครื่องหมายทางดนตรีทุกชนิด ขององค์ประกอบทางด้านดนตรี รวมไปถึงได้รับความรู้เกี่ยวกับเรื่องของเครื่องหมายประจำจังหวะ หรือรูปแบบจังหวะ (Rhythmic Pattern) ที่หลากหลาย และเครื่องหมายประจำอังกูญแจเสียง (Key signatures) ที่มีทั้งเครื่องหมายชาร์ป (Sharps) และ เครื่องหมายแฟล็ต (Flats)¹⁴

¹¹Suchoff, *Gilde*, 7.

¹²Ameringer, Ameringen and Goddard, "Teaching," 33.

¹³วิบูลย์, *ดนตรีตั้งแต่ปี ค.ศ. 1900*, 59.

¹⁴Ameringer, Ameringen, and Goddard, "Teaching," 32.

ตัวอย่างที่ 1 No. 148, 151, และ 153; ‘Bulgarian Dances’ *Mikrokosmos* VI: Bartók

อย่างไรก็ตามในหนังสือเล่มที่ 6 ของบทเพลง*ไมโครคอสมอส* ซึ่งประกอบไปด้วย 14 ชิ้นงาน เป็นสิ่งที่น่าสนใจอย่างมากในทางดนตรี เนื่องจากมีการใช้เทคนิคที่หลากหลายในการแต่งเพลง อย่างเช่น เบอร์ที่ 142 ใช้ลักษณะบันไดเสียงเต็ม (Whole-tone scale) เพื่อสร้างบรรยากาศของเสียงดนตรี ให้คล้ายเสียงหิ่งห้อยของพวกแมลง และเบอร์ที่ 146 มีการเล่นแนวเบสที่ซ้ำ ๆ แบบออสตินาโต โดยใช้สไตล์ลักษณะเสียงดนตรีที่เลียนแบบขลุ่ยบัลแกเรีย (Bulgarian pipes) โดยเฉพาะบทสุดท้ายของเล่มที่ 6 เบอร์ที่ 153 มีการใช้ลักษณะของการผสมผสานโหมด (Mode Mixture) เป็นต้น¹⁵ นอกจากนี้ในบทเพลงชุด ‘Six Dances in Bulgarian Rhythm’ เป็นเพลงหมายเลขที่ 148 - 153 ในบทเพลง*ไมโครคอสมอส*นี้ได้ใช้จังหวะเด่นรำพื้นบ้านบัลแกเรีย โดยบาร์ตอกได้กำหนดอัตราจังหวะเพื่อแสดงให้เห็นถึงกลุ่มจังหวะที่เป็นจริง (ตัวอย่างที่ 1) อย่างเช่น บทเพลงในเบอร์ที่ 148 บาร์ตอกได้อธิบายเกี่ยวกับลักษณะอัตราจังหวะที่เป็น (4+2+3)/8 ซึ่งมีโครงสร้างเท่ากับอัตราจังหวะ 9/8 และในส่วนบทเพลงเบอร์ที่ 151 ได้กำหนดไว้อัตราจังหวะแบบ (3+2+3)/8 ซึ่งเท่ากับอัตราจังหวะ 8/8 ในส่วนเพลงลำดับที่ 153 เขาได้แสดงอัตราจังหวะแบบ (3+3+2)/8 เท่ากับอัตราจังหวะ 8/8 เป็นต้น ดังนั้นสิ่งที่กล่าวมามีจุดที่น่าสังเกตคือเพลงเบอร์ที่ 151 และ 153 มีอัตราจังหวะเท่ากับ 8/8 กล่าวได้ว่าเป็นอัตราจังหวะแบบสมมาตรเช่นเดียวกับอัตราจังหวะแบบ 4/4 แต่บาร์ตอกได้จัดกลุ่มหน่วยจังหวะใหม่ให้เป็นลักษณะจังหวะที่ไม่สมมาตร เพื่อในการเลียนแบบจังหวะดนตรีเต้นรำพื้นเมืองของบัลแกเรีย¹⁶

¹⁵Yeomans, Bartok, 143-146.

¹⁶วิบูลย์, ดนตรีตั้งแต่ปี ค.ศ. 1900, 59.

อย่างไรก็ตามผู้เขียนจะแสดงข้อมูลเกี่ยวกับโครงสร้างของซ็อบทเพลงในแต่ละเบอร์เพื่อให้เข้าใจจุดประสงค์และเป้าหมายทางดนตรีของบาร์ตอกในการแต่งบทเพลง*ไมโครคอสมอส* มากยิ่งขึ้น ซึ่งจะมีประโยชน์กับตัวเด็กนักเรียน หรือผู้เรียนในการเลือกเบอร์ที่จะเล่น ในการพัฒนาเทคนิคการบรรเลงเปียโนแบบเฉพาะเจาะจง โดยเฉพาะปัญหาทางเทคนิคของดนตรีในยุคศตวรรษที่ 20 หรือดนตรีสมัยใหม่ รวมไปถึงการพัฒนาความเป็นนักดนตรี หรือการฝึกการอ่านโน้ตทันควัน ที่ได้รับอิทธิพลมาจากบทเพลงพื้นบ้าน โดยจะแบ่งตามลำดับความยากง่าย ได้แก่ เล่มที่ 1 (Volumes I) และเล่มที่ 2 (Volumes II) ประกอบไปด้วยเบอร์ที่ 1 - 36 และ 37 - 66 ซึ่งเหมาะสมกับนักเรียนดนตรีขั้นระดับเริ่มต้น (Beginner level) ในส่วนเล่มที่ 3 (Volumes III) และ เล่มที่ 4 (Volumes IV) ประกอบไปด้วยเบอร์ 67 - 96 และ 97 - 121 เหมาะสมกับผู้เรียนขั้นระดับปานกลาง ไปยังระดับขั้นสูง (Moderate to Advanced level) ในส่วนสุดท้ายเล่มที่ 5 (Volumes V) และ เล่มที่ 6 (Volumes VI) ซึ่งประกอบไปด้วย เบอร์ 122 - 139 และ เบอร์ 140 - 153 เหมาะสมกับนักเปียโนที่มีอาชีพ (Professional level) ซึ่งจะแบ่งลำดับได้ออกเป็นทั้งหมดดังต่อไปนี้

เล่มที่ 1

1. *Six Unison Melodies (I)*
2. *Six Unison Melodies (II)*
2. *Six Unison Melodies (II)*
3. *Six Unison Melodies (III)*
4. *Six Unison Melodies (IV)*
5. *Six Unison Melodies (V)*
6. *Six Unison Melodies (VI)*
7. *Dotted Notes*
8. *Repetition*
9. *Syncopation*
10. *With Alternate Hands*
11. *Parallel Motion*
12. *Reflection*
13. *Change of Position*
14. *Question and Answer*
15. *Village Song*
16. *Parallel Motion with Change of Position*
17. *Contrary Motion*
18. *Four Unison Melodies (I)*
19. *Four Unison Melodies (II)*
20. *Four Unison Melodies (III)*
21. *Four Unison Melodies (IV)*
22. *Imitation and Counterpoint*
23. *Imitation and Inversion (I)*

24. *Pastorale*
25. *Imitation and Inversion (II)*
26. *Repetition (II)*
27. *Syncopation (II)*
28. *Canon at the Octave*
29. *Imitation Reflected*
30. *Canon at the Lower Fifth*
31. *Dance in Canon Form*
32. *In Dorian Mode*
33. *Slow Dance*
34. *In Phrygian Mode*
35. *Chorale*
36. *Free Canon*

เล่มที่ 2

37. *In Lydian Mode*
38. *Staccato and Legato (I)*
39. *Staccato and Legato (Canon)*
40. *In Yugoslav Style*
41. *Melody with Accompaniment*
42. *Accompaniment in Broken Triads*
43. *In Hungarian Style (for two pianos)*
43. *In Hungarian Style*
44. *Contrary Motion (for two pianos)*
45. *Meditation*
46. *Increasing-Diminishing*
47. *County Fair*
48. *In Mixolydian Mode*
49. *Crescendo-Diminuendo*
50. *Minuetto*
51. *Waves*
52. *Unison Divided*
53. *In Transylvanian Style*
54. *Chromatics*
55. *Triplets in Lydian Mode (for two pianos)*
56. *Melody in Tenths*
57. *Accents*

58. *In Oriental Style*
59. *Major and Minor*
60. *Canon with Sustained Notes*
61. *Pentatonic Melody*
62. *Minor Sixths in Parallel Motion*
63. *Buzzing*
64. *Line against Point*
64. *Line against Point*
65. *Dialogue (with voice)*
66. *Melody Divided*

เล่มที่ 3

67. *Thirds against a Single Voice*
68. *Hungarian Dance (for two pianos)*
69. *Study in Chords*
70. *Melody against Double Notes*
71. *Thirds*
72. *Dragons' Dance*
73. *Sixths and Triads*
74. *Hungarian Matchmaking Song (with voice)*
75. *Triplets*
76. *In Three Parts*
77. *Little Study*
78. *Five-Tone Scale*
79. *Hommage à Johann Sebastian Bach*
80. *Hommage à Robert Schumann*
81. *Wandering*
82. *Scherzo*
83. *Melody with Interruptions*
84. *Merriment*
85. *Broken Chords'*
86. *Two Major Pentachords*
87. *Variations*
88. *Duet for Pipes*
89. *In Four Parts (I)*
90. *In Russian Style*
91. *Chromatic Invention (I)*

- 92. *Chromatic Invention (II)*
- 93. *In Four Parts (II)*
- 94. *Once Upon a Time...*
- 95. *Fox Song*
- 95. *Fox Song (with voice)*
- 96. *Jolts*

เล่มที่ 4

- 97. *Notturmo*
- 98. *Thumbs Under*
- 99. *Hands Crossing*
- 100. *In Folk Song Style*
- 101. *Diminished Fifth*
- 102. *Harmonics*
- 103. *Minor and Major*
- 104. *Wandering through the Keys*
- 105. *Game (with Two Five-Tone Scales)*
- 106. *Children's Song*
- 107. *Melody in the Mist*
- 108. *Wrestling*
- 109. *From the Island of Bali*
- 110. *And the Sounds Clash and Clang...*
- 111. *Intermezzo*
- 112. *Variations on a Folk Tune*
- 113. *Bulgarian Rhythm (I)*
- 114. *Theme and Inversion*
- 115. *Bulgarian Rhythm (II)*
- 116. *Song*
- 117. *Bourrée*
- 118. *Triplets in 9/8 Time*
- 119. *Dance in 3/4 Time*
- 120. *Triads*
- 121. *Two-Part Study*

เล่มที่ 5

- 122. *Chords Together and in Opposition*
- 123. *Staccato and Legato*

123. *Staccato and Legato*
124. *Staccato*
125. *Boating*
126. *Change of Time*
127. *New Hungarian Folk Song (with voice)*
128. *Stamping Dance*
129. *Alternating Thirds*
130. *Village Joke*
131. *Fourths*
132. *Major Seconds Broken and Together*
133. *Syncopation*
134. *Studies in Double Notes*
135. *Perpetuum mobile*
136. *Whole-Tone Scales*
137. *Unison*
138. *Bagpipe Music*
139. *Merry Andrew*

เล่มที่ 6

140. *Free Variations*
141. *Subject and Reflection*
142. *From the Diary of a Fly*
143. *Divided Arpeggios*
144. *Minor Seconds, Major Sevenths*
145. *Chromatic Invention*
146. *Ostinato*
147. *March*
148. *Six Dances in Bulgarian Rhythm (I)*
149. *Six Dances in Bulgarian Rhythm (II)*
150. *Six Dances in Bulgarian Rhythm (III)*
151. *Six Dances in Bulgarian Rhythm (IV)*
152. *Six Dances in Bulgarian Rhythm (V)*
153. *Six Dances in Bulgarian Rhythm (VI)*

ภาพที่ 3 ไมโครคอสมอส เล่มที่ 1

ที่มา: <https://www.amazon.com/B%C3%A9la-Bart%C3%B3k-Mikrokosmos-Piano-Solo/dp/B000FTP11E>

ภาพที่ 4 ไมโครคอสมอส เล่มที่ 6

ที่มา: <http://www.kotta.info/hu/product/130/BARTOK-BELA-Mikrokozmosz-zongorara-6>

บทสรุป

บทเพลง*ไมโครคอสมอส* ของบาร์ตอก มีการมุ่งเน้นการพัฒนาเทคนิคทักษะต่าง ๆ ในการบรรเลง และรูปแบบการแก้ปัญหาต่าง ๆ ของผู้เรียน รวมไปถึงพัฒนาทักษะขององค์ประกอบทางด้านดนตรี โดยเฉพาะอย่างยิ่งลักษณะของดนตรีสมัยใหม่ หรือ สไตล์ของดนตรีร่วมสมัย (Contemporary Music) โดยใช้วัสดุดิบจากเพลงพื้นบ้านที่หลากหลาย อย่างเช่น บัลแกเรีย ฮังการี สโลเวเนีย และยูโกสลาเวีย เป็นต้น อย่างเป็นระบบ อีกทั้งบาร์ตอกยังได้ผสมผสานการประพันธ์เพลงที่ได้รับแนวคิด หรือแนวทางจากนักแต่งเพลงคนอื่น ๆ เช่น โกลด์ เดอบูซี โยฮันน์ เซบาสเตียน บาค และเซอร์เก โปโรโกเฟียฟ เป็นต้น รวมทั้งเอกลักษณ์การประพันธ์เพลงของเขาเองอย่างเหมาะสม นอกจากนี้ในช่วงที่แต่งบทเพลงนี้ บาร์ตอกได้ค้นคว้าด้านดนตรีศึกษา ดนตรีพื้นบ้าน และแนวทางการสอนเปียโนอย่างจริงจัง ทั้งภาคทฤษฎี และการปฏิบัติ จนกล่าวได้ว่าบทเพลง*ไมโครคอสมอส* เป็นงานที่สมบูรณ์แบบและดีเยี่ยมประณีตชิ้นหนึ่งในชีวิตของเขา

บรรณานุกรม

- ณัชชา พันธุ์เจริญ. *พจนานุกรมศัพท์ดุริยางคศิลป์*. พิมพ์ครั้งที่ 3 กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2552.
- ณรุทธ์ สุทธจิตต์. *สังคีตนิยมความซาบซึ้งในดนตรีตะวันตก*. พิมพ์ครั้งที่ 11. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2555.
- ไพบุลย์ กิจสวัสดิ์. *คีตกวีปรัชญาเมธีแห่งภาษาสากล*. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: วัชรออปเซท, 2535.
- ปานใจ จุฬาพันธุ์. *วรรณกรรมเพลงเปียโน 2*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2551.
- วิบูลย์ ตระกูลอุ้น. *ดนตรีตั้งแต่ปี ค.ศ. 1900 (Music Since 1900)*. พิมพ์ครั้งที่ 2. ปทุมธานี: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรังสิต, 2556.
- _____. *ดนตรีศตวรรษที่ 20*. ปทุมธานี: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2558.
- Ameringer, Silvia, Sylvia van Ameringen and Scott Goddard, "Teaching with Bartok's Mikrokosmos." *Tempo*, no. 21 (1951): 31-35.
- Burge, David. *Twentieth-Century Piano Music*, Lanham, MD: The Scarecrow Press, 2004.
- Burkholder, Grout, and Claude Palisca, 7th ed. *A history of western music*. New York: W.W. North & Company, 2006.
- Burrows, John. *Classical Music*. London: Dorling Kindersley Limited, 2005.
- Morgan, Robert P. *Twentieth-Century Music*. New York: W.W. Norton & Company, 1991.
- Nissman, Barbara. *Bartok and The Piano: A Performer's View*. Lanham: The Scarecrow Press, 2002.
- Simms, Bryan R, 2nd ed. *Music of the Twentieth Century: Style and Structure*. UK: Wadsworth Group, 1996.
- Suchoff, Benjamin. *Gilde to Bartok's Mikrokosmos*. London: Herbert Fitch Limited, 1971.
- _____. *Bela Bartok: A Celebration*. Lanham: The Scarecrow Press, 2004.
- Wilder, Robert D. *Twentieth-Century Music*. Dubuque: Wm. C. Brown, 1969.
- Yeomans, David. *Bartok for Piano*. Bloomington: Indiana University Press, 1988.